

Розумовий розвиток як психологічна передумова формування життєвих цінностей у сучасної студентської молоді

Стрижак О.Г., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор *Хохліна О.П.*

Поняття «цінності» розглядається як етичні накази, які керують діями людей; це показник того, який сенс, і яке значення люди надають своїм діям. Вони виступають певним мірилом, за допомогою якого індивід може оцінювати значення власних соціальних дій і дій оточуючих його людей, можуть показувати, які основні проблеми існують у суспільстві, оскільки люди з їх допомогою виражають бажаний результат соціальних змін, формують те, чого вони прагнуть. Цінності відносяться до тих ментальних утворень людини, які впливають на її життя і долю. Плануючи майбутнє, намічаючи конкретні події - плани та цілі, людина виходить, насамперед, з певної ієрархії цінностей, представленої в її свідомості (Є.І. Головаха). І навпаки, - умови життя, що постійно змінюються, також справляють свій вплив на зміст наших цінностей. Цінності змінюються в часі, оскільки змінюється саме суспільство і способи відносин між людьми. Таке розуміння життєвих цінностей, їх значення для життя людини та детермінації становлення є пріоритетним і на сучасному етапі розвитку психологічної науки та соціально-економічного розвитку України, яка рухається у напрямку євроінтеграції.

Проведене нами теоретико-емпіричне дослідження було спрямоване на виявлення наявності та характеру зв'язку між життєвими цінностями студентів та їх інтелектуальним розвитком. Було висунуто припущення, що рівень інтелектуального розвитку є психологічною передумовою становлення певних соціально-значущих життєвих цінностей особи. Ми виходили з наукових даних, що становлення ціннісних орієнтацій можливе за умови загального розвитку особи, відповідно до її особливостей і можливостей на конкретному віковому етапі. Важливою ж складовою психічного розвитку є інтелект – загальна обдарованість особистості, сукупність розумових здібностей, символ наукованості людини всьому новому.

На емпіричному етапі дослідження для вивчення ціннісних орієнтацій студентів використовувалися методика «Ціннісні орієнтації» М.Рокича, методика вивчення життєвих цінностей С.Шварца (в адаптації В.Карандашева), методика «Колірні метафори» І.Соломіна; для вивчення інтелекту – короткий орієнтувальний тест (КОТ) та метод вивчення документації для виявлення рівня академічної успішності як показника загальних інтелектуальних здібностей. Досліджуваними були 30 студентів навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, які навчаються за напрямком «Психологія».

Результати дослідження показали, що більшість студентів мають високий та вище середнього рівень інтелекту, менш виражений у них – середній рівень; низький рівень - відсутній взагалі. Кількісні ж дані щодо рівня інтелекту виявилися більшими, ніж щодо рівня успішності навчання. Тобто, свої інтелектуальні можливості студенти не завжди реалізують у реальному процесі навчання. Водночас виявлено єдину загальну тенденцію щодо розподілу студентів за рівнем інтелектуального розвитку.

Співставлення даних щодо життєвих цінностей та рівня інтелекту показало, що зі зниженням рівня інтелекту у студента набувають значущість такі термінальні цінності, як: здоров'я, любові, сім'я. З підвищенням рівня інтелекту та рівня навчальних досягнень значущість цих цінностей падає – досліджуванні явища знаходяться переважно на низькому та виразному рівні зв'язку. Виразного прямого зв'язку між рівнем інтелекту та навчальних досягнень, з одного боку, та інструментальними цінностями з іншого, не виявлено.

У результаті співставлення даних щодо життєвих цінностей та інтелектуального розвитку виявлено також дані про те, що: 1) значення для студентів цінностей здоров'я та любові зростає зі зниженням у них рівня інтелекту та рівня навчальних досягнень. Для осіб з високим рівнем інтелекту відмітними (на високому рівні зв'язку) є цінності свободи, гідності, сенсу життя, його цікавості та справедливості. Слід відмітити, що такі цінності як «сене життя» і «сміливість» притаманні особам з низьким рівнем навчальних досягнень. Виявлено, що цінність «гідність» характеризує осіб з різним рівнем успішності навчання; 2) пріоритет цінності «сім'я» зростає для осіб з більш низьким рівнем інтелекту; для них пріоритетними також є цінності «друзі» та «радість»; 3) для осіб з високим рівнем інтелекту та навчальних досягнень пріоритетною стає цінність «професійне зростання». Такі ж цінності, як «багатство», «спілкування», «майбутнє» є значущими для всіх сучасних студентів з різним рівнем інтелекту та навчальних досягнень.

В цілому для студентів з високим рівнем інтелекту характерною є така ієрархія цінностей, як матеріальний достаток, здоров'я, кохання, професійне зростання, цікаве життя, самоконтроль, відповідальність та справедливість; для осіб з вище середнього рівнем інтелекту - здоров'я, любов, сім'я, матеріальний достаток, радість, свобода, гідність, спілкування; для осіб з середнім рівнем інтелекту – любов, сім'я, здоров'я, матеріальний достаток, дитина.

Отже, отримані дані показали наявність певного зв'язку між інтелектуальним розвитком студентів та їх життєвими цінностями. Вони є підставою для розгляду впливу рівня інтелектуального розвитку на формування ціннісних орієнтацій особистості, і навпаки. А тому формування у молоді певних суспільно-значущих цінностей має здійснюватись диференційовано, з урахуванням рівня інтелекту; підвищення ж рівня інтелекту сприятиме становленню у студентів характерних для кожного з них життєвих орієнтацій.

Комунікативна установка у майбутніх психологів – інтровертів та екстравертів

Чечко А.В., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор Хохліна О.П.

Проблема комунікативної установки, мовленнєвої культури міжособистісного спілкування належить до пріоритетних у психології. Особливого значення вона набуває у перехідні періоди, коли у суспільстві відбувається трансформація системи усталених ціннісних орієнтацій,